

У податковому обліку в залежності від напряму використання необоротних активів визнані витрати можуть відображатися по-різному. Операції, при яких виникає податковий дохід, відносяться до четвертої групи: отримання орендних платежів у разі передання необоротних активів в оперативну оренду, отримання страхового відшкодування за застраховані необоротні активи в разі настання страхового випадку.

3. Операції, пов'язанні з вибуттям необоротних активів, приводять до виникнення доходів і витрат, які відображено в табл. 2 [7]

На сьогодні застосовують важливе загальне правило, що міститься в п. 146.14 III розділу ПКУ: «Дохід від продажу або іншого відчуження об'єкта основних засобів та нематеріальних активів для цілей застосування цієї статті визначається згідно з договором про продаж або інше відчуження об'єкта основних засобів та нематеріальних активів, але не нижче звичайної ціни такого об'єкта (активу)» [1].

Як було зазначено, звичайною ціною вважається ціна товарів (робіт, послуг), визначена сторонами договору (якщо не доведене зворотне), вважається, що така ціна відповідає рівню справедливих ринкових цін. Тому експерт-бухгалтер на цьому етапі перевірки має бути обізнаним у ринковій ситуації об'єкта вибуття.

Висновки

У результаті проведеного дослідження були зроблені такі висновки:

1. Аналізуючи етапи проведення судово-бухгалтерської експертизи стану та операцій з основними засобами, було висвітлено два основні. Початковий етап, на якому відбувається дослідження експертом-бухгалтером зібраних у справі матеріалів, та етап встановлення відповідності відображення в бухгалтерському обліку операцій з основними засобами вимогам чинних нормативних актів з бухгалтерського обліку та звітності.

2. З прийняттям Податкового кодексу України податковий облік основних засобів докорінно змінився, тому можливі порушення можуть виникати при здійсненні правильності від-

несення окремих об'єктів до основних засобів, правильності нарахування амортизації, своєчасності та повноти віднесення їх до витрат підприємства та визначення впливу операцій з основними засобами на оподаткований прибуток підприємства, ПКУ передбачено розподіл основних засобів на 16 груп замість чотирьох колишніх. Замість щоквартальних норм амортизації ОФ встановлено мінімально допустимі строки корисного використання основних засобів у розрізі кожної з груп, об'єктом нарахування податкової амортизації визначено амортизаційну вартість. Амортизацію в податковому обліку, як і в бухгалтерському, необхідно нараховувати щомісячно на кожен об'єкт основних засобів окремо впродовж строку його корисного використання. А при визначенні правильності нарахування податкового доходу чи витрат слід врахувати нове поняття податкового кодексу «звичайна ціна».

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України: за станом на 7 лют. 2011 р. / Верховна Рада України. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 424 с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92.
3. Судово-бухгалтерська експертиза / [Гуцаленко Л.В., Михальчишина Л.Г., Сидорчук В.М., Пентюк І.К.]. – К.: «Центр учбової літератури», 2011. – 87–91 с. (Навчальний посібник).
4. Мумінова-Савіна Г. Судово-бухгалтерська експертиза. [Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни] / Г. Мумінова-Савіна – К.: КНЕУ, 2004. – 268 с.
5. Лень В. Фінансовий облік: [Навчальний посібник] / В.С. Лень. – К.: ВЦ «Академія», 2011. – 608 с.
6. Необоротні активи та звичайні ціни: випадки застосування / Голошкевич І. // Збірник систематизованого законодавства. – 2011. – Вип. 4. – С. 22–25.
7. Необоротні активи поміж доходів і витрат / Назарбаєва І. // Збірник систематизованого законодавства. – 2011. – №10. – С. 62–66.
8. Методи нарахування амортизації: (Довідк., Подат. на приб.) [Електрон. ресурс] // Податки та бухгалтерський облік. Режим доступу до журн.: <http://nibu.factor.ua/ukr/info/pribil/metod-amort/>

Л.Ю. ЛЕВАЄВА,
викладач, Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Григорія Сковороди

Сучасний стан та перспективи розвитку небанківських кредитно-фінансових інститутів на фінансовому ринку

Досліджено розвиток основних спеціалізованих небанківських кредитно-фінансових інститутів в Україні, проаналізовано їхню діяльність як учасників фінансового ринку, визначено перспективи й тенденції подальшого розвитку.

Ключові слова: небанківські кредитно-фінансові інститути, фінансовий ринок.

Исследовано развитие основных специализированных небанковских кредитно-финансовых институтов

Украины, проанализирована их деятельность как участников финансового рынка, определены перспективы и тенденции дальнейшего развития.

Ключевые слова: *небанковские кредитно-финансовые институты, финансовый рынок.*

Investigational development of the basic specialized unbank credit-financial institutes to Ukraine, their activity is analysed, as participants of financial market, certainly prospects and subsequent progress trends.

Постановка проблеми. В останні роки на національних ринках позикових капіталів розвинутих країн важливу роль стали відігравати спеціалізовані небанківські кредитно-фінансові інститути, які посіли важливе місце в накопиченні та мобілізації грошового капіталу.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. У науковій літературі проблемі вивчення діяльності небанківських кредитно-фінансових інститутів приділяється велика увага. З вітчизняних науковців її досліджують В.Б. Альошин, О.Д. Василік, В. Кісь, В. Мосейчук, А.Я. Оленчик, В.М. Опарін, К.В. Павлюк, В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, О.Д. Вовчак, Л.М. Горбач, О.І. Завійська, О.Д. Заруба, В.Й. Плис, Л.І. Рейтман, Р.С. Дяків, О. Поліщук, С. Балабан, О. Юр'єв. Однак потребують подальшого дослідження діяльності небанківських кредитно-фінансових інститутів в сучасних умовах та перспектив розвитку їхньої діяльності, що й зумовило актуальність статті.

Спеціалізовані кредитно-фінансові інститути являють собою установи кредитної системи небанківського типу, що акумулюють грошові доходи, капітали та заощадження населення, підприємств, держави, спеціалізуючись на виконанні кількох операцій або обслуговуючи обмежене коло клієнтури.

Основні напрями діяльності сучасних спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів пов'язані: з акумуляцією заощаджень населення шляхом залучення коштів на вклади, випуску власних акцій, облігацій, продажу страхових полісів; кредитуванням певної сфери економіки, виду господарської діяльності, групи населення; наданням іпотечних кредитів; організацією пенсійного та соціального забезпечення населення; здійснення операцій в рамках кредитної взаємодопомоги.

Мета статті – дослідити розвиток основних спеціалізованих небанківських кредитно-фінансових інститутів в Україні, проаналізувати їхню діяльність як учасників фінансового ринку, визначити перспективи й тенденції подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Залежно від обраної сфери діяльності розрізняють різні види спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів, функції і назви яких, а також обсяги і типи операцій, роль у кредитній системі та економіці значно відрізняються у різних країнах. Найбільш характерними і поширеними у промислово розвинутих країнах видами спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів є: страхові компанії, пенсійні фонди, кредитні спілки, ломбарди [11].

Зростання ризику в усіх сферах людського життя та господарської діяльності зумовлює необхідність захисту громадян від можливих втрат та розподілу збитків серед широкого загалу. Закономірність тут така: чим більше суб'єктів охоплено страхуванням, тим менше воно коштує окремій особі.

Страховання у ринковій економіці ґрунтується на попередньому створенні страхових фондів із страхових внесків та на відшкодуванні збитків потерпілим-учасникам [1, с. 8].

Отже, страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів [6].

У Законі «Про страхування» зафіксовано головні елементи, що формують поняття страхування. Це насамперед мета страхування – захист майнових інтересів фізичних і юридичних осіб. Наголошується, що захист забезпечується на випадок конкретних подій, перелік яких зафіксовано в чинному законодавстві або страхових договорах [6]. Кожна людина має знати, як вона може обмежити свій ризик і скільки їй це коштуватиме. З іншого боку, страхова справа є прибутковим різновидом підприємництва, яке в Україні тільки починає розвиватися.

Формування страхового ринку України має стихійний характер, і в багатьох випадках захист прав та інтересів страховальників не забезпечений належно. Говорити про сформований, і тим більше конкурентний, страховий ринок поки що передчасно. Рівень покриття страхових ризиків становить не більше 10% (у більшості розвинутих країн – не менше 90–95%). Ступінь розвитку різних регіонів неоднаковий, і треба чимало часу для рівномірного розвитку страхових послуг на території України [8].

Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 31 грудня 2010 року становила 456, у тому числі СК life – 67 компаній, СК non-life – 389 компаній (станом на 31 грудня 2009 року – 450 компаній, у тому числі СК life – 72 компанії, СК non-life – 378 компаній). Кількість страхових компаній (СК) станом на 31 грудня 2010 року становила 456, з яких 67 СК зі страхування життя (СК life) та 389 СК, що здійснювали види страхування інші, ніж страхування життя (СК non-life). За 2010 рік кількість страхових компаній збільшилася на шість СК.

У порівнянні з 2009 роком на 2639,6 млн. грн (12,9%) збільшилися обсяги надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій збільшився на 669,7 млн. грн. (5,3%). Основним фактором зростання валових страхових премій у порівнянні з попереднім роком стало збільшення обсягу внутрішнього перестраховання на 1969,9 млн. грн. (25,3%). Необхідно відзначити, що розмір внутрішнього

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

перестраховування вже перевищив докризовий рівень 2008 року на 21,5%.

За 2010 рік відстежується тенденція зростання фінансової стійкості страхових компаній. Так, при зростанні на 5,3% обсягів чистих страхових премій на 12,1% зросли обсяги сформованих страхових резервів. На 8% зросли загальні активи, з них активи, визначені законодавством для представлення коштів страхових резервів, – на 16,9%.

У порівнянні з 2009 роком на 9,4% зменшилися валові страхові виплати/відшкодування, обсяг чистих страхових виплат зменшився на 2,8% [4].

Пенсійні фонди – це спеціалізовані фінансові установи, основним завданням яких є збір і акумуляція грошових коштів, призначених для пенсійного забезпечення громадян при досягненні ними певного віку.

За формою власності пенсійні фонди можуть бути приватними або державними. Приватні пенсійні фонди створюються різними фірмами і корпораціями для виплати пенсій та допомог своїм робітникам і службовцям. Кошти цих фондів формуються за рахунок регулярних відрахувань із заробітної плати працівників, відрахувань з прибутку підприємств, а також за рахунок прибутку від операцій самих фондів.

Пенсійні фонди можуть функціонувати як самостійні юридичні особи, однак частіше вони знаходяться під контролем корпорацій, що їх створили, або перебувають у довірчому управлінні трастів/діл комерційних банків чи страхових компаній. Якщо страховій компанії доручається не лише управління акумульованими коштами фондів, тобто їх активними операціями, а й врегулювання всіх зобов'язань за пасивами, такий пенсійний фонд вважається застрахованим. В усіх інших випадках фонд є незастрахованим.

Як і діяльність страхових компаній, операції пенсійних фондів пов'язані з нагромадженням значних сум коштів на тривалі строки, що надає широкі можливості у здійсненні довгострокових інвестицій. Дані обставини визначають структуру активів пенсійних фондів, основна частина в яких належить цінним паперам приватних підприємств, а також державним борговим зобов'язанням. Досить часто значна питома вага у вкладеннях пенсійного фонду належить акціям і облігаціям тієї корпорації, яка його створила, що дозволяє впливати на її політику.

У зв'язку з тим, що майбутні виплати пенсійних фондів у значно більшій мірі піддаються чіткому розрахунку та плануванню, ніж виплати за пасивами страхових компаній, пенсійні фонди відзначаються значно вищим рівнем фінансової стійкості, що надає їм можливість підтримувати власну ліквідність на мінімальному рівні. У свою чергу, це сприяє формуванню пенсійними фондами активної інвестиційної політики, спрямованої на досягнення більшої дохідності за вкладеннями, причому не лише в цінні папери, а й за рахунок довгострокових кредитних операцій.

Державні пенсійні фонди створюються за ініціативою центральних та місцевих органів влади, а їхні ресурси фор-

муються за рахунок відрахувань з бюджетів різних рівнів, а також внесків працівників державних структур. Як правило, розміщення активів державних пенсійних фондів здійснюється на основі більш обережної інвестиційної політики, ніж приватних, і передбачає вкладення коштів здебільшого в облігації державних позик [11].

Станом на 31 грудня 2010 року в Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 101 недержавний пенсійний фонд (далі – НПФ) та 43 адміністратори НПФ, з яких мають ліцензії з адміністрування НПФ – 36. При цьому 13 адміністраторів НПФ обслуговують більш ніж один недержавний пенсійний фонд.

Станом на 31 грудня 2010 року адміністраторами недержавних пенсійних фондів було укладено 69 741 пенсійний контракт з 56 139 вкладниками, з яких 2385 вкладників, або 4,2%, – юридичні особи, на яких припадає 884,6 млн. грн. пенсійних внесків (95,6% від загального обсягу пенсійних внесків за системою НПЗ), а 53 754 вкладники, або 95,8%, – фізичні особи. При цьому порівняно з кінцем 2009 року кількість контрактів з юридичними особами зросла на 8,5%, а з фізичними особами – на 12,5%. На кінець 2010 року кількість учасників НПФ відповідно до укладених контрактів становила 569 230 осіб, протягом року вона зросла на 72,1 тис. осіб, або на 14,5%.

Пенсійні виплати (одноразові та на визначений строк) станом на 31 грудня 2010 року становили 158,2 млн. грн., збільшившись за рік на 75,6%. Аналізуючи динаміку сплачених пенсійних внесків, слід зазначити, що надходження пенсійних внесків за 2010 рік збільшилися на 22,6% і на 31 грудня 2010 року становили 925,4 млн. грн.

Загальний обсяг активів, сформованих пенсійними фондами, станом на 31 грудня 2010 року становить 1144,3 млн. грн. Усього за 2010 рік активи НПФ зросли на 33,4% (на 286,4 млн. грн.). Чиста вартість активів НПФ протягом року збільшилася з 854,7 до 1140,6 млн. грн., або на 33,5%.

Загальна вартість доходу, отриманого від інвестування пенсійних активів, станом на 31 грудня 2010 року становила 433 млн. грн., або 46,8% від суми залучених внесків, збільшившись протягом 2010 року на 196,3 млн. грн., або на 82,9% [4].

Кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їхніми об'єднаннями на кооперативних засадах із метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки. Кредитна спілка є фінансовою установою, видом діяльності якої є надання виключно фінансових послуг, передбачених законодавством [5].

Іншими словами, кредитна спілка – це організація, створена з метою допомогти своїм членам шляхом їх взаємного кредитування. Схема діяльності кредитних спілок проста: одні члени організації з метою захистити свої кошти від інфляції розміщують їх на депозитних рахунках, інші – кори-

стуються цими коштами на кредитній основі. Діяльність кредитних спілок засновано на таких головних принципах, як гласність, самоврядування, рівноправність членів організації, свобода вступу та виходу із членства [10].

Фінансовий характер діяльності кредитної спілки робить її схожими на інших учасників фінансового ринку – банки. Між цими структурами є як багато спільного, так і відмінного. Спільним є те, що і банки, і кредитні спілки на ринку діють як фінансові посередники, створені для задоволення потреб споживачів у фінансових ресурсах. Вони мають акумулювати кошти від тих, хто має у даний момент їх надлишок, і передавати тим, хто відчуває в них нагальну потребу. Принциповою відмінністю між цими структурами є мета діяльності кожної з них: отримання прибутку для банку і надання фінансових послуг для кредитної спілки. За кордоном кредитні спілки у своєму розвитку все більше наближаються до банків, але основна відмінність зберігається: вони обслуговують тільки своїх учасників [10].

У такого виду кредитування є низка переваг. По-перше, кредитна спілка на відміну від банку є структурою досить відкритою, поза як працює на громадських засадах. Кожен із членів спілки має цілком законні підстави контролювати діяльність об'єднання. По-друге, є нагода напрацювати позитивну кредитну історію поза банком. По-третє, ставки річних у КС мають бути нижчими за банківські [3].

Особливість кредитної спілки в тому, що фінансові послуги вона надає виключно своїм членам. Ними можуть бути лише фізичні особи, проте згідно із законом від імені членів кредитної спілки кредити можуть отримувати також селянські (фермерські) господарства та приватні підприємства, які перебувають в їхній власності. Напевне, саме таким чином законодавці спробували підтримати селянський (фермерський) сектор економіки країни, адже банки вважають такі види кредитування надто ризикованими і, відповідно, неприбутковим сегментом ринку фінансових послуг.

Порівняно з банками кредитні спілки є значно гнучкішим джерелом фінансування. Спрощена процедура, за якою є можливість отримати кредит, більше наближує спілку до споживачів послуг, ніж банківські процедури. Як прогнозують аналітики, на ринку конкуренція між банками та кредитними спілками незабаром перейде у розподіл функцій. Банкам залишиться іпотечне кредитування та кредитування юридичних осіб, а спілки перетягнуть на себе ринок споживчого кредитування. Вже сьогодні у невеликих населених пунктах, де банкам ніде розгорнути свою діяльність, кредитна спілка – поза конкуренцією і для багатьох стає єдиним шансом отримати кредит.

Скоротилася кількість кредитних спілок, яка на кінець 2010 року становить 659 одиниць, що на 12,7% (96 одиниць) менше за показник минулого року – 755. Насамперед це пояснюється істотним погіршенням фінансового становища кредитних спілок за 2009–2010 роки, суттєвим зниженням показників платоспроможності та ліквідності.

Загальний обсяг активів кредитних спілок станом на 31 грудня 2010 року становив 3432,2 млн. грн. і порівняно з аналогічним періодом попереднього року зменшився на 18,6% (станом на 31 грудня 2009 року становив 4218 млн. грн.).

Загальний обсяг капіталу кредитних спілок станом на 31 грудня 2010 року становив 1117,3 млн. грн. і порівняно з аналогічним періодом минулого року зріс на 45,9% (станом на 31 грудня 2009 року становив 765,8 млн. грн.). Найбільшу питому вагу в його структурі становив пайовий капітал у розмірі 916,8 млн. грн. (станом на 31 грудня 2009 року пайовий капітал кредитних спілок становив 815,6 млн. грн.).

Саме кредитні спілки порівняно з іншими небанківськими фінансовими установами виявилися найбільш вразливими до проявів фінансової кризи та найменш спроможними щодо її якнайшвидшого подолання.

У цілому загальна сума заборгованості 343 тис. членів кредитних спілок, які мали діючі станом на 31 грудня 2010 року кредитні договори, становила 3349,5 млн. грн., тобто в середньому кожен член-позичальник кредитної спілки на кінець періоду мав 9,8 тис. грн боргу по кредиту (станом на 31 грудня 2008 року – 9,6 тис. грн.).

Обсяг залучених внесків на депозитні рахунки в розрахунку на одну особу також збільшився: з 24,1 тис. грн. станом на 31 грудня 2008 року до 24,7 тис. грн. станом на 31 грудня 2010 року.

Таким чином, кредитні спілки поступово намагаються активізувати свою діяльність для подолання наслідків світової фінансової кризи та задоволення потреб своїх членів у наданні фінансових послуг.

Обсяги кредитування іншими кредитними установами зменшилися на 22% за 2010 рік порівняно з аналогічним періодом минулого року, а в порівнянні з 2008 роком – на 51,5%. Скорочення обсягів кредитування іншими кредитними установами відбулося в основному через низьку платоспроможність позичальників.

На кінець 2010 року сума внесків (вкладів) членів кредитних спілок на депозитні рахунки становила 1945 млн. грн. та суттєво зменшилася порівняно з аналогічним періодом минулого року (на 34,3%).

Середня сума внеску (вкладу) члена кредитної спілки на депозитний рахунок зменшилася наприкінці 2010 року (24,7 тис. грн.) порівняно з аналогічним періодом минулого року на 2,4% (25,3 тис. грн.) [4].

Ломбарди – це кредитні установи, які надають грошові позики під заставу рухомого майна. В нашій країні вони виникли на початку 1920-х років. Ломбарди були державними госпрозрахунковими підприємствами. Вони перебували у розпорядженні місцевих рад у системі установ побутового обслуговування. Ломбарди були створені з метою надання можливості населенню зберігати предмети особистого користування і домашнього вжитку, а також брати позику під заставу цих речей [2].

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ломбарди вважаються найменше регульованим фінансовим ринком України. В даний час він знаходиться у відомстві Державної комісії по регулюванню ринків фінансових послуг і регулюється тимчасовим положенням «Про порядок надання фінансових послуг ломбардами».

Дотепер не затверджений Верховною Радою закон «Про ломбарди і ломбардну діяльність». Точніше, він був прийнятий у 2003 році в першому читанні. Через цей законопроект розгорівся справжній конфлікт між законодавцями і ломбардами. Річ у тім, що відповідно до нього мінімальний розмір статутного капіталу ломбарду не може бути менше 20 тис. євро. Проте деякі учасники ринку через членів парламентського комітету з питань фінансів і банківської діяльності лобюють істотне збільшення мінімального розміру статутного капіталу ломбардів – до 300–500 тис. євро. Таке нововведення істотно вдарить по дрібних ломбардах і скоротить їхню частку на ринку. При цьому більшість лихварів активно протестують проти подібного посилювання вимог до них.

Багатократно підвищення мінімального статутного капіталу під силу тільки найбільшим гравцям ломбардного ринку, серед яких «Скарбниця», «Київський місцевий ломбард», «Алдан», «Українська ювелірна компанія». Якщо планку все ж таки піднімуть, це може призвести до монополізації ринку ломбардів і відходу в тінь більше 90% існуючих на сьогодні ломбардних установ. Тому Всеукраїнська асоціація ломбардів пропонує залишити мінімальний розмір статутного капі-

талу ломбардів на рівні 20 тис. євро, додавши по 5 тис. євро для кожної філії установи [7].

Існує багато різних способів переконати клієнта в красі його «постійності». Багато ломбардів використовують системи знижок і заохочень для своїх постійних клієнтів – без цього ломбардний бізнес не може бути успішним і процвітаючим. Для ломбардів вигідно, щоб клієнт обов'язково викупив свою заставу. Таким чином, він і далі матиме можливість відвідувати ломбард. А якщо застava не викуплена, це означає, що клієнт для ломбарду «втрачений».

Станом на 31 грудня 2010 року до Державного реєстру фінансових установ внесено інформацію про 426 ломбардів, що на 53 установи, або на 14,2%, більше у порівнянні з відповідною датою 2009 року (станом на 31 грудня 2009 року – 373 ломбарди). Тенденція до зростання кількості ломбардів пов'язана, перш за все, із забезпеченням ними першочергових потреб громадян у грошових коштах.

При зростанні кількості наданих фінансових кредитів під заставу за 2010 рік на 36,8% у порівнянні з відповідним періодом 2009 року кількість договорів, погашених за рахунок майна, наданого в заставу, збільшилася на 51,9%. За результатами 2010 року частка обсягу погашених фінансових кредитів за рахунок наданого в заставу майна в загальній сумі погашених фінансових кредитів становила 8,4% (або 452,8 млн. грн.), за результатами 2009 року дана частка становила 7,1% (або 240,1 млн. грн.).

Загальні показники діяльності небанківських фінансових установ

	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010
Страхові компанії					
Загальні активи, млн. грн.	23995	3212	41930,5	41970,1	45234,6
Страхові резерви, млн. грн.	6014	8423,3	10904,1	10141,3	11371,8
Валові страхові премії, млн. грн.	13830	18008,2	24008,6	20442,1	23081,7
Валові страхові виплати, млн. грн.	2599	4213	7050,7	6737,2	6104,6
Недержавні пенсійні фонди					
Кількість учасників за укладеними пенсійними контрактами, тис. осіб	193	279	482,5	497,1	569,2
Загальні активи НПФ, млн. грн.	137	281	612,2	857,9	1144,3
Пенсійні внески, млн. грн., у т.ч.	119,7	234,4	582,9	754,6	925,4
– від фізичних осіб	5,3	14,0	26,0	31,8	40,7
– від юридичних осіб	109,1	220,4	556,8	722,7	884,6
– від фізичних осіб–підприємців	0,02	0,04	0,1	0,1	0,2
Пенсійні виплати, млн. грн.	4,0	9,1	27,3	90,1	158,2
Кредитні спілки					
Кількість членів КС, тис. осіб	1791	2392	2669	2190	1570
Загальні активи, млн. грн.	3241	5261	6065	4218	3432
Обсяг виданих кредитів членам КС на звітну дату, млн. грн.	2597	4512,3	5572,8	3909,1	3349,5
Обсяг залучених депозитів членів КС на звітну дату, млн. грн.	1927	3451,2	3951,1	2959,3	1945
Ломбарди					
Загальні активи, млн. грн.	465	367,7	525,3	618,9	888,2
Обсяг виданих під заставу кредитів, наданих протягом звітного періоду, млн. грн.	1315	1404	2127	3505	5503
Загальна сума отриманих доходів, млн. грн.	285,7	249,2	494,2	1035,9	1305,2
Загальна сума витрат, млн. грн.	263,0	252,0	470,1	992,3	1214,8

* За даними [4].

Середньозважена річна процентна ставка за фінансовими кредитами ломбардів за 2010 рік становила 216,5% (за 2009 рік – 251,1%).

Важливим показником, який характеризує ринок ломбардів, є показник їхнього фінансового стану. Станом на 31 грудня 2010 року обсяг дебіторської заборгованості зріс на 53,4% (до 566,9 млн. грн.) у порівнянні з відповідною датою 2009 року, що пов'язано зі стійкою тенденцією до збільшення обсягів кредитування. Станом на 31 грудня 2010 року обсяг активів збільшився на 43,5% у порівнянні з відповідною датою 2009 року і становив 888,2 млн. грн.

При зростанні обсягу статутного капіталу ломбардів на 92,2% станом на 31 грудня 2010 року в порівнянні з відповідним показником станом на 31 грудня 2009 року, а середній обсяг статутного капіталу в розрахунку на один ломбард зріс на 45,9%. Станом на 31 грудня 2010 року в 39 ломбардів обсяг власного капіталу становив менше 200 тис. грн., що на 17 фінансових установ менше в порівнянні з відповідною звітною датою 2009 року (станом на 31 грудня 2009 року – 56) [4].

Висновки

Український ринок небанківських кредитних установ має значні можливості, проте потреби національної економіки та населення в якісних фінансових послугах не задоволені.

Серед проблем, які існують на фінансовому ринку та перешкоджають його подальшому розвитку, є:

- відсутність чіткої ціленаправленої державної політики у сфері розвитку фінансових послуг;
- недосконала нормативна та законодавча база;
- низька фінансова культура населення;
- недосконала система державного контролю за фінансовою надійністю фінансових інститутів;

– фінансово-економічна нестабільність у країні.

Успішний розвиток фінансового ринку, на нашу думку, залежатиме від формування фінансово стійких організацій, від активізації ролі держави і її органів у зміцненні та розвитку фінансового ринку а також від розвитку законодавчої бази.

Список використаних джерел

1. Базилевич В.Д. Страхова справа / Базилевич В.Д., Базилевич К.С. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 203 с.)
2. Банківська справа: Навч. посібник / За ред. Ф.Ф. Бутиця. – К.: Кондор, 2004.
3. Бізнес у кредит. Матеріали Східно-Європейського Інституту Розвитку, 2003. Untitled. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [www.mailto:eauropeopenmonitor@eedi.org.ua](mailto:eauropeopenmonitor@eedi.org.ua)
4. Офіційний сайт Державної комісії регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.dfp.gov.ua
5. Закон України «Про кредитні спілки» від 20.12.2001 №2908-III [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: [//http://www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
6. Закон України «Про страхування» від 7 березня 1996 року №85/96-ВР. [Електрон. ресурс] – Режим доступу: [//http://www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
7. Ормоцадзе М. Ломбард раздора / М. Ормоцадзе // Дело, от 25 сентября 2006 года.
8. Плиса В.Й. Страхування: Навч. посіб. / Плиса В.Й. – К.: Каравела, 2006. – 392 с.
9. Що таке кредитна спілка [Електрон. ресурс] – Режим доступу: www.vlasnasprava.info/talks/index.php
10. Що таке Кредитна спілка? [Електрон. ресурс] – Режим доступу: www.zlagoda.lviv.ua/map.html.
11. Экономико-правовая библиотека [Електрон. ресурс] – Режим доступу: www.vuzlib.com.

І.В. ПОПОВА,
аспірантка, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

Проблеми удосконалення фінансового контролю страхових компаній

Окреслено проблемні питання складання фінансової звітності страховиків, на цій основі визначено основні проблеми, що заважають здійснити якісний фінансовий контроль. Сформовано пріоритетні напрями удосконалення фінансової звітності шляхом переходу до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Ключові слова: фінансовий контроль, фінансова звітність, страховик, міжнародні стандарти фінансової звітності.

Определены проблемные вопросы составления финансовой отчетности страховщиков, на этой основе

определены основные проблемы, мешающие осуществить качественный финансовый контроль. Сформированы приоритетные направления совершенствования финансовой отчетности путем перехода к международным стандартам финансовой отчетности (МСФО).

Ключевые слова: финансовый контроль, финансовая отчетность, страховщик, международные стандарты финансовой отчетности.

There are specified the problematic issues of the preparation of financial statements of insurers, heron specified the main problems which are disrupting to implement qua-